

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

“SREBRENICA-DRINSKI KORPUS”

(IT-98-33)

**RADISLAV
KRSTIĆ****RADISLAV KRSTIĆ***Osuđen za pomaganje i podržavanje genocida, ubistvo, istrebljenje i progone*

Načelnik štaba/zamjenik komandanta Drinskog korpusa Vojske bosanskih Srba (VRS); imenovan za komandanta Drinskog korpusa 13. jula 1995.

- Osuđen na **35 godina** zatvora*Krivična djela za koja je osuđen (primjeri):***Pomaganje i podržavanje genocida, pomaganje i podržavanje ubistva** (kršenja zakona i običaja ratovanja), **pomaganje i podržavanje istrebljenja i pomaganje i podržavanje progona na političkoj rasnoj ili vjerskoj osnovi** (zločini protiv čovječnosti)

- Nakon što je vojska bosanskih Srba zauzela srebreničku enklavu, Radislav Krstić je znao za genocidnu namjeru nekih članova Glavnog štaba VRS. Krstić je bio svjestan da Glavni štab nije imao dovoljno resursa da izvrši egzekucije samostalno i da bez upotrebe resursa Drinskog korpusa, Glavni štab ne bi mogao provesti svoj genocidni plan. Krstić je znao da time što dozvoljava da se koriste resursi Drinskog korpusa čini značajan doprinos pogubljenju zatvorenika bosanskih Muslimana.

- Od 13. do 19. jula 1995., 7.000 do 8.000 muškaraca bosanskih Muslimana je sistematski ubijeno u masovnim pogubljenjima, a ostali stanovnici bosanski Muslimani koji su se tada nalazili u Srebrenici - približno 25.000 žena, djece i starijih osoba - prisilno su premješteni iz enklave.

Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja) i **progoni na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi** (zločini protiv čovječnosti)

- Radislav Krstić je imao vodeću ulogu u operaciji kodnog imena “Krivaja 95” koja je uključivala napad na srebreničku enklavu.

- Dio te operacije bilo je granatiranje Srebrenice s namjerom da se stanovništvo bosanskih Muslimana zastraši i da ga se otjera u Potočare, gdje se nalazio UN, i gdje ih je potpuna nestašica hrane, skloništa i nužnih usluga trebala dodatno zastrašiti i izazvati paniku i konačno ih natjerati da napuste tu teritoriju.

- Nakon dolaska srpskih snaga u Potočare, izbjeglice bosanski Muslimani koji su se sklonili u UN-ovoj bazi i oko nje, bili su podvrgnuti kampanji terorisanja koja se sastojala od prijetnji, uvreda, pljačkanja i spaljivanja kuća, premlaćivanja, silovanja i ubistava.

Datum rođenja	15. februar 1948., u Vlasenici, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: 2. novembar 1998.; redigovana optužnica: 7. decembar 1998.; izmijenjena optužnica: 22. novembar 1999.
Datum hapšenja	2. decembar 1998., od strane međunarodnih Stabilizacijskih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	3. decembar 1998.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	7. decembar 1998., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama optužnice; 25. novembar 1999., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama optužnice
Presuda Pretresnog vijeća	2. august 2001., osuđen na 46 godina zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	19. april 2004., osuđen na 35 godina zatvora
Izdržava kaznu	20. decembar 2004., prebačen u Ujedinjeno Kraljevstvo na izdržavanje ostatka kazne; u kaznu mu je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru od 3. decembra 1998.

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	98
Broj svjedoka optužbe	103
Broj svjedoka odbrane	13 (uključujući Radislava Krstića)
Broj dokaznih predmeta optužbe	910
Broj dokaznih predmeta odbrane	183
Broj dokaznih predmeta Vijeća	5

SUĐENJE	
Početak suđenja	13. mart 2000.
Završne riječi	Od 26. do 29. juna 2001.
Pretresno vijeće I	sudija Almiro Rodrigues (predsjedavajući), sudija Fouad Riad, sudija Patricia Wald
Optužba	Mark Harmon, Peter McCloskey, Andrew Cayley, Magda Karagiannakis
Odbrana	Nenad Petrušić, Tomislav Višnjić
Presuda	2. august 2001.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno vijeće	sudija Theodor Meron (predsjedavajući), sudija Fausto Pocar, sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Mehmet Güney, sudija Wolfgang Schomburg
Optužba	Norman Farrell, Mathias Marcussen, Magda Karagiannakis, Xavier Tracol, Dan Moylan
Odbrana	Nenad Petrušić, Norman Sepenuk
Presuda	19. april 2004.

POVEZANI PREDMETI <i>po geografskom području</i>	
BLAGOJEVIĆ I JOKIĆ (IT-02-60) “SREBRENICA”	
ERDEMOVIĆ (IT-96-22) “POLJOPRIVREDNO DOBRO PILICA”	
KARADŽIĆ (IT-95-5/18) “BOSNA I HERCEGOVINA” I “SREBRENICA”	
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) “KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA”	
MLADIĆ (IT-09-92) “BOSNA I HERZEGOVINA” I “SREBRENICA”	
NIKOLIĆ MOMIR (IT-02-60/1) “SREBRENICA”	
OBRENOVIĆ (IT-02-60/2) “SREBRENICA”	
ORIĆ (IT-03-68)	
PERIŠIĆ (IT-04-81)	
POPOVIĆ <i>i dr.</i> (IT-05-88) “SREBRENICA”	
STANIŠIĆ I SIMATOVIĆ (IT-03-69)	
TOLIMIR (IT-05-88/2) “SREBRENICA”	
TRBIĆ (IT-05-88/1) “SREBRENICA”	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Radislav Krstić je prvobitno optužen 30. oktobra 1998. za genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja, na osnovu njegove uloge u događajima u bosansko-muslimanskoj srebreničkoj enklavi i oko nje u periodu između 11. jula i 1. novembra 1995. Prilikom prvog stupanja pred Sud, 7. decembra 1998., Radislav Krstić se izjasnio po svim tačkama optužnice da nije kriv. Po nalogu Pretresnog vijeća, Tužilaštvo je 27. oktobra 1999. podnijelo finalnu verziju optužnice, koja je sadržavala dodatne optužbe za deportaciju kao zločin protiv čovječnosti, ili alternativno, nehumana djela (prisilno premještanje) kao zločin protiv čovječnosti. Optužnica je potvrđena 22. novembra 1999. Dana 25. novembra 1999., Radislav Krstić se izjasnio da nije kriv po novim tačkama optužnice.

Radislav Krstić se teretio na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7 (1) Statuta) i/ili alternativno, na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3)) za:

- Genocid; alternativno, saučesništvo u genocidu (genocid, član 4),
- Istrebljenje; ubistvo; progoni na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi; deportacija; alternativno, nečovječna djela (prisilno premještanje) (zločini protiv čovječnosti, član 5),
- Ubistvo (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3).

SUĐENJE

Suđenje Radislavu Krstiću počelo je 13. marta 2000. pred Pretresnim vijećem I (sudija Almiro Rodrigues (predsjedavajući), sudija Fouad Riad, sudija Patricia Wald). Optužba je iznijela završne riječi 26. i 27. juna 2001., a odbrana 28. i 29. juna 2001.

PRESUDA PRETRESNOG VIJEĆA

U martu 1995. Radovan Karadžić, predsjednik samoproglašene Republike Srpske (RS), izdao je direktivu (Direktiva br. 7) Vojsci bosanskih Srba (VRS) u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u srebreničkoj enklavi. Tom direktivom, VRS je naređeno da treba "planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima", "stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještanu u Srebrenici". Planskim i nenametljivim restriktivnim odobravanjem zahtjeva trebalo je smanjiti i ograničiti logističku podršku snaga UNPROFOR-a u enklavama kao i opskrbu muslimanskog stanovništva materijalnim sredstvima, te na taj način učiniti stanovništvo ovisnim o dobroj volji snaga pod kontrolom Srba. Istovremeno, VRS je htjela izbjeći osudu međunarodne zajednice i svjetskog javnog mnijenja.

Kao što je i bilo predviđeno tom direktivom, do sredine 1995., humanitarna situacija u enklavi postala je katastrofalna.

Dana 31. marta 1995., Glavni štab VRS-a izdao je direktivu br. 7.1., koju je potpisao general Ratko Mladić. Direktiva 7.1. idana je na osnovu Direktive 7 i upućivala je Drinski korpus da, između ostalog, sprovodi "aktivna borbeno dejstva ... oko enklava" (uključujući druge obližnje zaštićene zone - Žepu i Goražde). Posljedica je bila da su snage VRS-a zauzele osmatračko mjesto UNPROFOR-a, koje se nalazilo u jugoistočnom uglu enklave. Kao odgovor na tu agresiju, jedna grupa bosanskih Muslimana izvršila je rano izjutra 26. juna 1995. iznenadni napad na obližnje srpsko selo Višnjica. Tokom tog napada, spaljene su neke kuće i poginulo je nekoliko ljudi.

Dana 2. jula 1995., tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je dvije zapovijedi, u kojima se iznose planovi za napad na enklavu. Operacija je dobila šifrirani naziv "Krivaja 95".

Drinski korpus je bio vojna formacija VRS-a koja je imala zadatak da isplanira i izvrši tu operaciju. Prvobitni plan za operaciju Krivaja 95 nije uključivao zamisao VRS-a da autobusima preveze civilno muslimansko stanovništvo iz enklave, niti da se pogube svi vojno sposobni muškarci bosanski Muslimani, kao što se dogodilo nakon zauzimanja Srebrenice. Prvobitni cilj operacije Krivaja 95 bio je smanjiti zaštićenu zonu Srebrenice na njeno urbano središte kao korak prema širem cilju VRS-a da dovede stanovništvo bosanskih Muslimana u humanitarnu krizu i na kraju eliminiše enklavu.

Vojna ofenziva na Srebrenicu započela je 6. jula. Kako je počela padati južna odbrambena linija enklave,

oko 4000 stanovnika bosanskih Muslimana, pobjeglo je na sjever, u grad Srebrenicu. Vojnici UNPROFOR-a su izvijestili da su nadiruće snage bosanskih Srba "očistile" kuće u južnom dijelu enklave.

Dana 9. jula 1995., ohrabren tim vojnim uspjehom i iznenađujućim izostankom otpora bosanskih Muslimana, kao i nepostojanjem ikakve značajne reakcije međunarodne zajednice, Radovan Karadžić izdao je novo naređenje, kojim je Drinskom korpusu VRS-a odobrio da zauzme grad Srebrenicu. Avioni NATO-a pokušali su bombardirati položaje s kojih je VRS granatirao grad, ali su morali odustati zbog slabe vidljivosti. NATO-ovi planovi da se nastavi sa zračnim napadima odbačeni su nakon što je VRS zaprijetio da će ubiti nizozemske vojnike koji su se nalazili u njihovom zarobljeništvu, te da će granatirati i bazu UN-a u Potočarima, i okolna područja sjeverno od enklave gdje je pobjeglo 20.000 do 30.000 civila.

Hiljade stanovnika, očajnički tražeći zaštitu, okupilo se oko baze UNPROFOR-a u gradu Srebrenici, i na kraju silom ušlo u bazu. Kaos je postao još strašnji kad su oko podneva na bazu pale granate i ranile nekoliko ljudi. Nakon granatiranja baze i na poticaj pripadnika holandskog bataljona mirovnih snaga UN-a, bosanski Muslimani, stanovnici Srebrenice krenuli su prema Potočarima. Granate su padale uz cestu, a snage VRS-a su viđene kako potiskuju stražnji dio mase. Do večeri 11. jula 1995., otprilike 20.000 do 25.000 izbjeglica bosanskih Muslimana okupilo se u Potočarima. Iako su velikom većinom bili okupljeni žene, djeca, starci i invalidi, svjedoci su procijenili da se u samoj bazi UN-a nalazilo najmanje 300 muškaraca, dok ih je u masi izvan baze bilo između 600 i 900.

Uslovi u Potočarima bili su užasni. Bilo je vrlo malo hrane i vode, a julske vrućine su bile nesnosne. Ljudi su se bojali. Kako je situacija u Potočarima uvečer 11. jula 1995. postajala sve kritičnija, među bosanskim Muslimanima se proširio glas da se vojno sposobni muškarci trebaju povući u šumu, organizovati kolonu zajedno sa pripadnicima 28. divizije ABiH i pokušati se probiti prema teritoriji na sjeveru, pod kontrolom bosanskih Muslimana. Oko 22:00 sata uvečer 11. jula 1995. "komanda divizije" je zajedno sa bosansko-muslimanskim opštinskim vlastima Srebrenice donijela odluku da se organizuje kolona. Mlađi muškarci bojali su se da će biti ubijeni ako padnu u ruke bosanskih Srba u Potočarima. Oko ponoći 11. jula 1995. kolona od otprilike 10.000 do 15.000 muškaraca počela se kretati duž poteza Konjević Polje-Bratunac. Dana 12. jula 1995. snage bosanskih Srba pokrenule su artiljerijski napad na kolonu. Tokom poslijepodneva ili najkasnije do ranih večernjih sati, snage bosanskih Srba zarobile su veliki broj ljudi sa začelja kolone. Najveće grupe muškaraca bosanskih Muslimana iz kolone zarobljene su 13. jula 1995. Njih nekoliko hiljada okupljeno je na livadi kod Sandića ili u njenoj blizini i na fudbalskom terenu u Novoj Kasabi.

Dana 11. jula 1995., u otprilike isto vrijeme kad su muškarci bosanski Muslimani donijeli odluku da formiraju kolonu, general Ratko Mladić je pozvao vodstvo UNPROFOR-a na prvi od tri sastanka sa zvaničnicima VRS-a u hotelu Fontana u Bratuncu. General Ratko Mladić je vodio sastanak. General Milenko Živanović, tadašnji komandant Drinskog korpusa, prisustvovao je sastanku zajedno s drugim oficirima Drinskog korpusa. Drugi sastanak sazvan u hotelu Fontana održan je oko 23:00 sata. Sastankom je ponovo predsjedao general Ratko Mladić. Tom prilikom nije bio prisutan general Milenko Živanović, ali je bio prisutan general Radislav Krstić. General Ratko Mladić ponašao se na način smišljen da zastraši učesnike sastanka. Kad je sastanak započeo, u prostoriji se začulo skvičanje svinje koju su klali odmah ispod prozora. Planovi da se iz enklave odvezu civili bosanski Muslimani postali su kristalno jasni na tom drugom sastanku. General Ratko Mladić je kazao da će on obezbijediti vozila za transport srebreničkih izbjeglica iz Potočara. Zatražio je da svi vojnici ABiH sa područja bivše enklave polože oružje i jasno dao do znanja da će, ako se to ne desi, opstanak bosansko-muslimanskog stanovništva biti doveden u pitanje.

Dana 12. jula oko 10:00 sati ujutro, general Ratko Mladić sazvaio je treći i posljednji sastanak kako bi se razgovaralo o sudbini srebreničkih Muslimana. General Mladić je ponovo dominirao sastankom, a general Krstić je sjedio pokraj njega. Mladić je jasno stavio do znanja na tom sastanku da je za preživljavanje izbjeglica srebreničkih Muslimana uslov vojna predaja snaga ABiH. Pored toga, jasno je stavio na znanje svima prisutnima da će svi muškarci između 17 i 70 godina biti odvojeni i ispitani kako bi se pronašli mogući "ratni zločinci".

Oko podneva 12. jula 1995. deseci autobusa i kamiona počeli su stizati u Potočare. Poslijepodne, snage bosanskih Srba pod komandom Ratka Mladića, počele su autobusima prevoziti 25.000 žena, djece i staraca bosanskih Muslimana iz Potočara na teritoriju pod kontrolom bosanske vlade u blizini Kladnja. Operacija transporta je nastavljena 13. jula 2005. Većina žena, djece i staraca doista je stigla u Kladanj.

Za vrijeme transporta djece i staraca bosanskih Muslimana, pojavio se general Mladić u pratnji televizijskih ekipa koje su ga snimale kako djeci dijeli slatkiše. Osim tog čina pred televizijskim kamerama general Ratko Mladić i njegovi ljudi nisu ništa učinili da bi olakšali patnje izbjeglica koje su vapile za hranom i vodom. Svjedoci su svjedočili da čim su televizijske kamere ugašene, djeci su oduzeti ti slatkiši.

Uslovi koji su ionako bili užasni postali su još gori zbog aktivne kampanje terora koja je povećala paniku stanovništva, tako da su svi izbezumljeno željeli otići. Izbjeglice u bazi vidjele su srpske vojnike kako pale kuće i stogove sijena. Srpski vojnici pomiješali su se s masom i psovali bosanske Muslimane i govorili im da odu i da će biti poklani. Došlo je do pojedinačnih ubistava. Kad se smračilo, teror se pojačao. Krici, puščana paljba i drugi zastrašujući zvuci mogli su se čuti tokom cijele noći i nitko nije mogao da spava. Vojnici su izvlačili ljude iz gomile i odvodili ih. Neki bi se vratili, a neki ne. Te noći je bolničar holandskog bataljona naletio na dvojicu srpskih vojnika koji su silovali jednu mladu ženu. Izbjeglice bosanski Muslimani, koji su se nalazili u blizini, vidjeli su to silovanje, no ništa nisu mogli da preduzmu budući da su uokolo stajali srpski vojnici. Nekoliko je ljudi bilo toliko izbezumljeno od straha da su počinili samoubistvo vješanjem. Ujutro 13. jula 1995., neke izbjeglice, koje su tražile vodu, naišle su na hrpe leševa kod obližnjeg potoka. To što su pronašli mrtva tijela na tako vidljivom mjestu pojačalo je njihovu odlučnost da pobjegnu što je prije moguće.

Vojno sposobni muškarci bosanski Muslimani koji se nisu pridružili koloni i koji su još bili u Potočarima (otprilike njih 1.000), odvojeni su od žena, djece i staraca i prevezeni u obližnji grad Bratunac. Nakon toga su pridruženi muškarcima bosanskim Muslimanima koji su zarobljeni iz kolone. Nisu poduzete nikakve vidljive mjere da se odvoje zatvorenici iz Potočara od muškaraca koji su zarobljeni iz kolone u šumi. Nakon što su bili zatočeni u Bratuncu između jednog i tri dana, zatočenici su transportirani, čim su se vratili autobusi kojima su prevožene žene, djeca i starci.

Hiljade zatočenih bosanskih Muslimana je pogubljeno. Neki su ubili pojedinačno ili u malim grupama vojnici koji su ih uhvatili, a neki su ubijeni na mjestima gdje su bili privremeno zatočeni. Većina je, međutim, ubijena u pažljivo orkestriranim masovnim pogubljenjima koja su počela 13. jula 1995. u području sjeverno od Srebrenice. Zatočenici koji nisu ubijeni 13. jula 1995. su naknadno autobusima prevezeni na mjesta gdje su pogubljeni sjevernije od Bratunca, u zoni odgovornosti Zvorničke brigade VRS-a. Pogubljenja velikih razmjera na sjeveru dogodila su se između 14. i 17. jula 1995.

Većina masovnih egzekucija odvijala se prema tačno utvrđenom obrascu. Muškarce su prvo odvodili u prazne škole ili skladišta. Nakon što bi ih tamo držali nekoliko sati, ukrcali bi ih u autobuse ili kamione, odveli na neko drugo mjesto za pogubljenje. Polja na kojima su vršene egzekucije obično su se nalazila na osami. Kada bi stigli na mjesta egzekucije, ljude su u malim grupama skidali sa kamiona, postrojavali ih i strijeljali. One koji su preživjeli prve rafale iz vatrenog oružja ubijali bi pojedinačnim hicem, no katkada ih se prethodno ostavljalo da neko vrijeme pate. Odmah poslije, a ponekad i tokom pogubljenja, stizala bi mehanizacija za iskop i tijela bi se pokapala, i to ili na mjestu gdje su ljudi pogubljeni ili na nekoj obližnjoj lokaciji. Na pojedinim mjestima nekoliko je ranjenih ljudi preživjelo tako što su se pretvarali da su mrtvi, nakon čega su otpuzali.

Iako forenzički stručnjaci nisu mogli sa sigurnošću zaključiti koliko je tijela bilo u masovnim grobnicama, uspjeli su donijeti konzervativnu procjenu da minimalni broj zasebnih tijela u ekshumiranim masovnim grobnicama iznosi 2028. Pretresno vijeće nije moglo isključiti mogućnost da je određeni postotak ljudi čija su tijela ekshumirana iz grobnica možda ubijeni u borbi. Međutim, sveukupni forenzički dokazi koje je predočila optužba slažu se sa svjedočenjima svjedoka koji su se pojavili pred Pretresnim vijećem i pričali o masovnim pogubljenjima hiljada muškaraca bosanskih Muslimana u Cerskoj dolini, u skladištu u Kravici, u Orahovcu, na Vojnoj ekonomiji u Branjevu, kod brane u blizini Petkovaca i kod Kozluka. Pretresno vijeće se uvjerilo da je ukupni broj pogubljenih muškaraca vjerovatno u rasponu od 7.000 do 8.000.

Iz forenzičkih dokaza koje je predočila optužba vidjelo se da su snage bosanskih Srba od rane jeseni 1995. preduzele usredsređene napore da prikriju masovna pogubljenja premještajući tijela iz primarnih masovnih grobnica u sekundarne na još zabačenijim lokacijama.

Pretresno vijeće nije našlo dokaze o tome da je Drinski korpus zamislio ili potakao bilo koje od zvjerstava koja su uslijedila nakon zauzimanja Srebrenice u julu 1995. godine. Dokazi jasno govore u prilog tome da je zločinačkim aktivnostima rukovodio Glavni štab VRS-a pod rukovodstvom generala Mladića. Upravo je general Mladić pobjedonosno predvodio oficire VRS-a ulicama Srebrenice 11. jula 1995. i upravo je on prijetio predstavnicima bosanskih Muslimana i UNPROFOR-a i zastrašivao ih na sastancima u hotelu "Fontana". On je rukovodio događajima u Potočarima, kako transportom žena, djece i staraca iz Potočara, tako i odvajanjem muškaraca. Očevici su izvijestili da je general Mladić bio fizički prisutan na poljani kod Sandića i na fudbalskom terenu u Novoj Kasabi gdje su 13. jula 1995. bile zatočene hiljade bosanskih Muslimana. On je identifikovan i kao lice fizički prisutno na mjestu pogubljenja koje je posmatrao. Postoje i dokazi koji sugerišu da su u zločinačke aktivnosti bili umiješani i drugi pojedinci iz Glavnog štaba.

Međutim, Glavni štab nije raspolagao resursima za samostalno izvođenje dejstava u zoni srebreničke enklave nakon zauzimanja Srebrenice. Stoga se Glavni štab, kako bi ostvario svoje ciljeve, morao osloniti na Drinski korpus VRS-a.

Drinski korpus jeste znao za globalnu strategiju VRS-a da se eliminiše srebrenička enklava. Iako je "Krivaja 95" počela kao operacija ograničenog dometa, ona je vrlo brzo prerasla u plan zauzimanja grada Srebrenice kad se za to ukazala prilika - navečer 9. jula 1995.. Od tog momenta, Drinski korpus je nastavio s intenzivnim granatiranjem enklave sa namjerom da civile bosanske Muslimane natjera da pobjegnu iz tog područja. Drinski korpus je imao potpuna saznanja o katastrofalnoj humanitarnoj situaciji bosansko-muslimanskih izbjeglica u Potočarima i o činjenici da snage bosanskih Srba tamo teroristu stanovništvo.

Kad je stvoren plan za odvoženje bosanskih Muslimana iz Potočara, Drinski korpus je bio zadužen da nabavi autobuse. Ljudstvo Drinskog korpusa je takođe bilo prisutno u Potočarima i nadgledalo operaciju transporta, sa punim znanjem o tome da bosanski Muslimani nisu sami izabrali da napuste to područje.

Nije utvrđeno da je Drinski korpus bio uključen u donošenje plana da se pogube vojno sposobni bosanski Muslimani iz Srebrenice. Nadalje, optužba nije dokazala umiješanost Drinskog korpusa VRS-a u pogubljenjima koja su počinjena 13. jula 1995. Međutim, ako je u Glavnom štabu u početku i postojala želja da se znanje o egzekucijama ne proširi, to nije bilo moguće. Prvo, egzekucije su bile integralni dio dejstava VRS-a nakon zauzimanja Srebrenice i nisu se mogla potpuno izolovati i zadržati u tajnosti. Drinski korpus se u tom trenutku brinuo i za operaciju prevoza i za prolaz kolone bosanskih Muslimana tako da je neizbježno i nužno morao znati da muškarce zarobljavaju. Osim toga, masovni razmjeri zvjerstava, koja su se sva dogodila u zoni odgovornosti Drinskog korpusa neosporno znače da je Drinski korpus morao za njih znati. Zbog nedovoljnog broja vlastitog ljudstva i opreme, Glavni štab se za pomoć u egzekucijama morao osloniti na resurse Drinskog korpusa.

Stoga je Pretresno vijeće konstatovalo da je komanda Drinskog korpusa do večeri 13. jula 1995. morala znati da VRS planira da pogubi sve te hiljade vojno sposobnih muškaraca bosanskih Muslimana, zarobljenih na području bivše enklave.

Za razliku od oskudnih dokaza koji Drinski korpus inkriminišu u smislu počinjenja masovnih egzekucija koje su sprovedene 13. jula 1995., postojali su mnogobrojni i ubjedljivi dokazi koji su pokazivali da su resursi brigada potčinjenih Drinskom korpusu korišteni za pomoć u masovnim egzekucijama između 14. i 17. jula 1995. godine. Budući da su te potčinjene brigade nastavile dejstvovati pod komandom Drinskog korpusa, sama je komanda od 14. jula 1995. morala znati da su njoj potčinjene jedinice uključene u egzekucije.

Optužba nije dokazala da su jedinice Drinskog korpusa VRS-a bile angažovane na iskapanju i ponovnom pokapanju tijela iz primarnih u sekundarne grobnice u ranu jesen 1995. Međutim, s obzirom na veličinu operacije, Drinski korpus je morao znati da se takva aktivnost vrši u njegovoj zoni odgovornosti.

Radislav Krstić je bio zamjenik komandanta i načelnik štaba Drinskog korpusa VRS-a od juna do jula 1995. Od početka jula nadalje, Krstić je sve više preuzimao *de facto* odgovornost u Drinskom korpusu. Uveče 13. jula 1995., general Ratko Mladić imenovao generala Krstića za komandanta Drinskog korpusa, te je od tog momenta general Krstić djelovao kao komandant Drinskog korpusa, i kao takav bio priznat od strane cijelog korpusa.

Radislav Krstić je bio primarna osoba koja je komandovala operacijom Krivaja 95 od 6. jula 1995., barem do 9. jula 1995. dok nije stigao general Ratko Mladić. Bez obzira na to da li je bio gurnut u stranu ili ne po dolasku generala Ratka Mladića, jasno je da je Radislav Krstić bio u potpunosti obaviješten o vođenju operacije. S obzirom na njegov položaj zamjenika komandanta/načelnika štaba Drinskog korpusa VRS-a i na njegovu istaknutu ulogu u planiranju i sprovođenju operacije Krivaja 95, Pretresno vijeće je zaključilo da je Radislav Krstić morao znati da su vojne aktivnosti VRS-a usmjerene protiv Srebrenice bile smišljene s namjerom da izazovu humanitarnu krizu, i na kraju dovedu do eliminacije enklave. S osmatračnice na isturenom komandnom mjestu u brdima, mogao je nesmetano vidjeti posljedice granatiranja na zastrašene bosanske Muslimane, stanovnike Srebrenice.

Budući da je prisustvovao na dva od tri sastanka u hotelu Fontana, Radislav Krstić potpuno svjestan katastrofalne humanitarne situacije u kojoj su se nalazili izbjegli bosanski Muslimani u Potočarima i da je bio upozoren da je nakon zauzimanja Srebrenice opstanak bosansko-muslimanskog stanovništva doveden u pitanje.

Radislav Krstić naredio je da se nabave autobusi za prisilno premještanje bosansko-muslimanskog stanovništva iz Potočara i izdao naredjenja naredio je svojim podređenima da se obezbijedi cesta kojom će autobusi ići u Kladanj. On je nadzirao cjelokupni tok operacije prevoza. Radislav Krstić je naredio svojim podređenima da se civilima bosanskim Muslimanima koji su odvoženi iz Potočara ništa ne smije desiti.

Budući da je bio prisutan u Potočarima 12. jula 2005., Radislav Krstić je morao znati za užasne uslove u kojima su se nalazile bosansko-muslimanske izbjeglice, te da su vojnici VRS-a tog dana s njima loše postupali. Ipak, Vijeću nisu predloženi dokazi da je Radislav Krstić bio osobno prisutan na bilo kojoj od lokacija pogubljenja. U vrijeme kad su pogubljenja počela, on je bez sumnje bio zadužen za pripreme za borbena dejstva protiv Žepe, još jedne UN-ove zaštićene zone blizu Srebrenice, i od 14. jula 1995. nadalje, za sam napad na Žepu.

Ipak, od 13. jula 1995., komanda Drinskog korpusa je morala znati za plan da se pogube svi vojno sposobni muškarci bosanski Muslimani, a od 14. jula 1995. komanda korpusa je morala znati da su jedinice podređene Drinskom korpusu učestvovali u masovnim pogubljenjima. S obzirom na položaj koji je imao u komandi Drinskog korpusa, prvo kao načelnik štaba, a zatim kao komandant, general Krstić je to takođe morao znati. Nadalje, kad ga je pukovnik Ljubiša Beara, tadašnji šef bezbjednosti Glavnog štaba VRS-a kontaktirao 15. jula, Radislav Krstić je preuzeo na sebe da osigura da ljudstvo Bratunačke brigade pomogne u pogubljenjima na Vojnoj ekonomiji Branjevo i u Domu kulture u Pilici.

Optužba nije uspjela dokazati da je Radislav Krstić direktno učestvovao u aktivnostima iskapanja i ponovnog pokapanja. Međutim, Radislav Krstić je morao znati da se u njegovoj zoni odgovornosti vrši masovna operacija ponovnog ukopavanja. Radislav Krstić je bio svjestan da su ljudi pod njegovom komandom učestvovali u pogubljenjima muškaraca bosanskih Muslimana, a nije preduzeo mjere da ih kazni.

Pretno vijeće je zaključilo da je Radislav Krstić učestvovao u dva zločinačka plana, prvobitnom da se srebrenička enklava etnički očisti od svih muslimanskih civila, i kasnijem da se ubiju svi vojno sposobni muškarci iz Srebrenice. Zbog svog učešća u tim zločinima, Radislav Krstić je proglašen krivim za ubistvo, progone i genocid. Činjenica da je Radislav Krstić bio na položaju komandanta korpusa VRS-a uzeto je za otežavajuću okolnost jer je koristio taj položaj da bi direktno učestvovao u genocidu.

Dana 2. augusta 2001., u svjetlu gore navedenog, Pretresno vijeće je donijelo presudu i osudilo optuženog na 46 godina zatvora.

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA

Dana 15. augusta 2001., branilac Radislava Krstića je podnio najavu žalbe na presudu Pretresnog vijeća. Tužilaštvo je podnijelo najavu žalbe 16. augusta 2001.

Dana 21. novembra 2003., održan je pretres s izvođenjem dokaza, a pretres u žalbenom postupku je održan 26. i 27. novembra 2003.

Obrana je uložila žalbu na osudu Radislava Krstića za genocid počinjen protiv bosanskih Muslimana u Srebrenici. Obrana je tvrdila da je Pretresno vijeće i pogrešno protumačilo pravnu definiciju genocida i pogriješilo u primjeni definicije na nekoliko okolnosti u predmetu.

Žalbeno vijeće je odbacilo žalbu u vezi s pravnom definicijom genocida. Što se tiče navodnih činjeničnih pogrešaka, Žalbeno vijeće je odbacilo žalbu u vezi s nekim pitanjima, ali je prihvatilo žalbu u vezi sa sljedećim pitanjima:

Žalbeno vijeće je zaključilo da zaključak Pretresnog vijeća da je Krstić poslao vojnike iz Bratunačke brigade da pomognu u pogubljenjima na Vojnoj ekonomiji Branjevo i u Domu kulture u Pilici jeste zaključak koji nije mogao donijeti nijedan razumni presuditelj o činjenicama. Dokazima nije bilo utvrđeno učešće Drinskog korpusa u vršenju egzekucija, pa se na takve dokaze nije moglo osloniti kao na dokaze o neposrednom učešću Radislava Krstića u pomaganju pogubljenja. Ipak, Žalbeno vijeće je zaključilo da ono što se na osnovu dokaza moglo utvrditi jest da je Krstić znao da se dešavaju ubistva i da je dopustio Glavnom štabu da koristi osoblje i sredstva pod njegovom komandom kako bi im pomagao. U takvim okolnostima, Žalbeno vijeće je zaključilo da je krivična odgovornost Radislava Krstića bila odgovornost osobe koja pomaže i podržava ubistva, istrebljenje i progone, a ne odgovornost glavnog saizvršioca.

Nadalje, Žalbeno vijeće je zaključilo da je Radislav Krstić bio svjestan namjere počinjenja genocida koju su imali neki članovi Glavnog štaba VRS-a. Međutim, Pretresno vijeće očito nije pružilo odgovarajući dokaz da je Radislav Krstić posjedovao genocidnu namjeru. Radislav Krstić je stoga oslobođen optužbe za genocid kao glavni počinilac, ali je proglašen krivim kao pomagač i podržavalac genocida.

Optužba je osporila odluku Pretresnog vijeća da je nedopustivo donositi kumulativne osude po osnovu osuda Radislava Krstića za istrebljenje i progone bosanskih Muslimana iz Srebrenice u periodu između 13. i 19. jula 1995., i za ubistvo i nečovječna djela kao zločine protiv čovječnosti počinjene protiv civila bosanskih Muslimana u Potočarima između 10. i 13. jula 1995. Pretresno vijeće uskratilo je donošenje osuđujućih presuda za istrebljenje i progon kao nedopustivo kumulativnih sa osudom kojom je g. Krstić proglašen krivim za genocid.

Žalbeno vijeće je smatralo da je pogrešan zaključak Pretresnog vijeća da su krivična djela istrebljenja i progona sadržana u krivičnom djelu genocida, te da su osude za njih nedopustivo kumulativne. Žalbeno vijeće je stoga proglasilo Krstića krivim za istrebljenje i progone. Ipak, Vijeće je zaključilo da je stepen njegove odgovornosti stepen odgovornosti pomagaoca i podržavaoca a ne glavnog izvršioca. Iako su ti zaključci promijenili opštu sliku krivičnog ponašanja Radislava Krstića, optužba nije tražila povišenje kazne na osnovu tih osuda i Žalbeno vijeće zato nije uzelo u obzir učestvovanje g. Krstića u tim krivičnim djelima prilikom odmjeraivanja kazne.

Pored toga, optužba je tvrdila da je kazna koju je izreklo Pretresno vijeće neadekvatna. Taj je žalbeni osnov odbačen. Međutim, u svjetlu zaključaka Žalbenog vijeća u vezi sa smanjenjem odgovornosti Radislava Krstića za genocid, preinačenje kazne je bilo nužno.

Žalbeno vijeće je prihvatilo zaključke Pretresnog vijeća u vezi s otežavajućim faktorima. Međutim, prepoznalo je četiri olakšavajuća faktora (činjenica da je Krstićevo stvarno učešće u olakšavanju davanja na korištenje sredstava i resursa Drinskog korpusa bilo ograničeno; činjenica da je on bio tek nedavno bio preuzeo komandu nad Korpusom i da je bio zauzet borbenim operacijama u Žepi; činjenica da je u Potočarima i njihovoj okolini bio prisutan najviše dva sata; i njegovo nastojanje da obezbijedi sigurnost za civile bosanske Muslimane koji su odvoženi iz Potočara).

Žalbeno vijeće je izreklo presudu 19. aprila 2004. i osudilo Radislava Krstića za pomaganje i podržavanje genocida, pomaganje i podržavanje ubistava (kršenja zakona i običaja ratovanja); istrebljenje i progone (zločini protiv čovječnosti) počinjene od 13. do 19. jula 1995. i za ubistva (kršenja zakona i običaja ratovanja) i progone (zločini protiv čovječnosti) počinjene od 10. do 13. jula 1995. u Potočarima.

Žalbeno vijeće je jednoglasno osudilo Radislava Krstića na 35 godina zatvora. Sudija Shahabuddeen je priložio Djelomično izdvojeno mišljenje.

Dana 20. decembra 2004., Radislav Krstić je prebačen na izdržavanje kazne u Ujedinjeno Kraljevstvo.